Beleidsplan Schuldhulpverlening

gemeente oldambt

2026-2029

Voorwoord

Oost Groningen is sinds lange tijd een regio waar armoede stevige voet aan de grond heeft. Het is en blijft een uitdaging om financiële problematiek binnen haar context goed te analyseren en op lokaal niveau effectief te bestrijden. Dat komt mede omdat we ook te maken hebben met landelijke ontwikkelingen zoals inflatie waardoor de kosten van onze dagelijkse boodschappen de laatste jaren aanzienlijk zijn gestegen. En zelfs mondiale ontwikkelingen, zoals de oorlog tussen Rusland en de Oekraïne, zijn voelbaar in de huishoudportemonnee door gestegen energieprijzen.

In 2022 ervoer 20,8% van de Oldambtsters in de voorliggende 12 maanden, in min of meerdere mate, problemen ervaren met rondkomen [i]. Dit wijkt niet erg af van het landelijk gemiddelde van 20,5%. Echter als we kijken naar schuldenproblematiek, zien we in 2024 dat Oldambt met 10,7% wel negatief afsteekt. Oftewel 10,7%[ii] van de Oldambtser huishoudens heeft geregistreerde problematische schulden (ter vergelijk: Groningen-stad heeft te kampen met percentage van 7,1%[iii]). Daarmee verschilt Oldambt niet veel van de andere Oost-Groninger gemeenten, maar wel met verreweg de meeste andere gemeenten in Nederland, waar het zich meestal bevindt binnen een bandbreedte van 4% tot 8%.

In Oldambt zetten we actief in op het vroegtijdig signaleren van betalingsachterstanden en schulden. Dat lijkt zijn vruchten af te werpen. Maar daarmee kan niet per sé voorkomen worden dat er ook weer nieuwe aanwas zal zijn van inwoners met een financieel probleem. Onvoorziene kostenstijgingen in het dagelijks leven, kunnen er immers voor zorgen dat mensen alsnog financieel in de knel komen. Daarmee is ‘vroegsignalering’ een onderwerp dat onze aandacht blijft vragen.

Gemeenten zijn vanuit de wet verplicht om schuldhulpverlening beschikbaar te hebben voor haar inwoners. Zoals blijkt uit het voorgaande,

is goede schuldhulpverlening ook zeker geen overbodige luxe in Oldambt. Naast aandacht voor de financiële problematiek, is er ook aandacht voor de andersoortige problematiek die een adequate schuldhulpverlening of deelname aan de maatschappij in de weg staat.

Al met al wil Oldambt een gemeente zijn die door haar visie en door haar daden, er blijk van geeft dat ze oog heeft voor haar inwoners voor wie het een dagelijkse strijd is om het hoofd boven water te houden.

Oldambt, september 2025 Gert Engelkens

Inhoudsopgave

Voorwoord

Inhoudsopgave

1. Beleidskaders

1.1 Wettelijk kader voor de gemeente

1.2 Armoedevisie Oldambt

2. Huidige situatie en ontwikkelingen

2.1 Ontwikkeling doelgroep

2.1.1 Armoedeomvang – Nieuwe armoededefinitie

2.1.2 Schuldenproblematiek versus armoede

2.2 Organisatie van de schuldhulpverlening

2.2.1 Wettelijke taken

2.2.2 Voorliggende voorzieningen

2.2.3 Vrijwilligersorganisaties – STAP

2.2.4 Multi-problematiek

2.3 Landelijke aanpak geldzorgen, armoede en schulden

2.3.1 Basisdienstverlening schuldhulpverlening

2.4 Schuldhulpverlening voor ondernemers

3. Visie en doelen

3.1 Visie op schuldhulpverlening

3.1.1 Versterken bestaanszekerheid in Oldambt

3.2 Doelen en ambities

3.3 Kaders voor schuldhulpverlening

4. Maatregelen

4.1 Maatregelen om schulden te voorkomen

4.2 Maatregelen om schulden zo vroeg mogelijk te signaleren

4.3 Maatregelen om de kwaliteit van de schuldhulp effectiever te maken

5. Financieel kader

5.1 Jaarlijks uitvoeringsplan

6. Kernpunten

1. Beleidskaders

In dit beleidsplan voor schuldhulpverlening in Oldambt beschrijven wij hoe wij de komende vier jaar richting willen geven aan het ondersteunen van inwoners die te maken hebben met financiële problemen. We zullen het wettelijk kader en het doel van de schuldhulpverlening uiteenzetten, evenals de huidige situatie. Daarnaast bespreken we de plannen van de rijksoverheid en onze gemeentelijke aanpak voor bestrijding van schuldenproblematiek.

1.1 Het wettelijk kader voor de gemeente

Sinds 2012 is schuldhulpverlening wettelijk vastgelegd in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). Deze wet stelt dat inwoners met problematische schulden bij de gemeente hulp kunnen aanvragen. *De Wgs verplicht gemeenten om een plan op te stellen dat richting geeft aan de integrale schuldhulpverlening voor hun inwoners. Dit plan heeft een maximale looptijd van vier jaar en kan indien nodig tussentijds worden aangepast. Het bevat de belangrijkste elementen van het schuldhulpverleningsbeleid en beschrijft hoe de gemeente probeert te voorkomen dat inwoners schulden opbouwen die ze niet kunnen terugbetalen.* Integrale schuldhulpverlening biedt een samenhangend aanbod van preventie tot nazorg, met als doel zowel financiële problemen als de oorzaken daarvan aan te pakken.

1.2 Armoedevisie Oldambt

Op 29 mei 2024 heeft de gemeenteraad van Oldambt unaniem de armoedevisie "*Versterken Bestaanszekerheid in Oldambt*" aangenomen. Met deze brede steun heeft de raad benadrukt dat armoedebestrijding primair gericht moet zijn op het voorkomen van armoede, in plaats van alleen de pijnlijke gevolgen ervan te verzachten.

Daarnaast heeft de raad onderstreept dat het essentieel is om bij het bestrijden van armoede ook oog te hebben voor aanpalende problemen. We zien in onze regio dat deze problemen nog regelmatig van generatie

op generatie worden doorgegeven. Dit wordt in armoedetermen vaak aangeduid als ‘generatiearmoede’ al spelen er regelmatig meer problemen dan sec armoede. Het is niet altijd duidelijk wat de oorzaak is van de kluwen aan problemen, of hoe binnen de complexe problematiek oorzaak en gevolg zich tot elkaar verhouden. Hierdoor is een integrale benadering noodzakelijk.

Tot slot heeft de raad middels de armoedevisie, ook aangegeven dat bepaalde groepen extra aandacht nodig hebben om financiële problemen te voorkomen. Immers iedereen kan met armoede geconfronteerd worden, maar sommige groepen zijn in de praktijk vatbaarder voor financiële problemen dan anderen.

Het centrale thema binnen de armoedevisie is de transformatiegedachte. Op 1 januari 2015 is de transformatie sociaal domein van start gegaan. Vanaf dat moment werden gemeenten verantwoordelijk voor diverse taken, die eerder bij de rijksoverheid waren belegd. Dit betrof taken op het gebied van jeugdzorg, werk en inkomen en maatschappelijke ondersteuning. Het afschalen van bepaalde taken van rijksniveau naar gemeentelijk niveau, wordt ook wel ‘decentralisatie’ genoemd.

De gedachte achter de decentralisatie is dat gemeenten de diverse taken met minder bureaucratie en goedkoper kunnen uitvoeren dan het rijk. De reden hiervan is dat ze dichter bij de inwoners staan en meer zicht en grip hebben op de lokale context waarbinnen inwoners leven. Het idee is dus dat gemeenten de taken daarom efficiënter kunnen regelen. De financiële prikkel die gepaard ging met de decentralisatie, maakte dat gemeenten gedwongen werden tot nadenken over hoe ze de nieuwe taken zo efficiënt en effectief mogelijk gingen regelen en dus actief aan de slag gingen met de transformatie. Sindsdien zijn thema’s als ‘preventie,’ ‘normalisering,’ ‘zelfredzaamheid,’ ‘sociaal netwerk’ en ‘voorliggende voorziening’ sterk in relevantie toegenomen.

Het doel van de transformatie is dat problemen binnen het sociaal domein beheersbaar blijven of, liever nog, in omvang afnemen. Dit kan worden bereikt door lokaal maatwerk en vroegtijdige oplossingen te bieden, zodat verdere escalatie wordt voorkomen. Daarnaast is het belangrijk om inwoners te ondersteunen op de momenten dat zij dat zelf niet meer kunnen.

Nu is binnen schuldhulpverleningsbeleid uiteraard niet de financiële prikkel leidend, maar vooral ook de menselijke kant van het verhaal. Langdurige financiële zorgen kunnen een destructief effect hebben op mensenlevens. Relevant hierbij is de visie op 'Positieve gezondheid' van arts en onderzoeker Machteld Huber[iv]. Binnen deze visie gaat het niet alleen om lichamelijke gezondheid, maar over datgene wat ons veerkracht geeft. We vinden vooral een betekenisvol leven belangrijk, we willen mee kunnen doen en ons energiek voelen. Binnen de visie op positieve gezondheid worden 6 pijlers onderscheiden die wezenlijk zijn voor een ervaren positieve gezondheid.

1. Lichaamsfuncties - Ik voel me gezond en fit
2. Mentaal welbevinden - Ik voel me vrolijk
3. Zingeving - Ik heb vertrouwen in mijn eigen toekomst
4. Kwaliteit van leven - Ik geniet van mijn leven
5. Meedoen - Ik heb goed contact met andere mensen
6. Dagelijks leven - Ik kan goed voor mezelf zorgen

Armoede- en zeker ook uitzichtloze schuldenproblematiek en de daarbij komende stress, raken aan minstens 4 van deze 6 pijlers. Het is dan ook niet verwonderlijk dat langdurige financiële zorgen regelmatig een wissel trekken op de lichamelijke en geestelijke gezondheid. Daarom omarmen we de gedachte achter de transformatie. "Hoe eerder, hoe beter…" Dit leidt niet alleen tot kostenbesparingen, maar nog belangrijker, het helpt om onnoemelijk veel menselijk leed te voorkomen. En dat preventieve aspect is ook precies de gedachte zoals die is verwoord in de armoedevisie; Behalve het verzachten van de gevolgen van geldzorgen, vooral nu de focus gaan leggen op het voorkómen van geldzorgen.

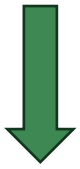
Zoals moge blijken, is eerdergenoemde armoedevisie een belangrijke onderlegger voor dit beleidsplan. Immers, schuldenproblematiek hangt regelmatig samen met armoede. Echter, we hechten er waarde aan te benadrukken dat niet alle mensen die met schulden te kampen hebben ook per sé een laag inkomen hebben. En ook lang niet alle mensen met een laag inkomen hebben daardoor ook schulden. Kortom, armoede en schuldenproblematiek zijn niet 1-op-1 inwisselbaar. Het is van belang dat we oog houden voor de nuances tussen beiden.

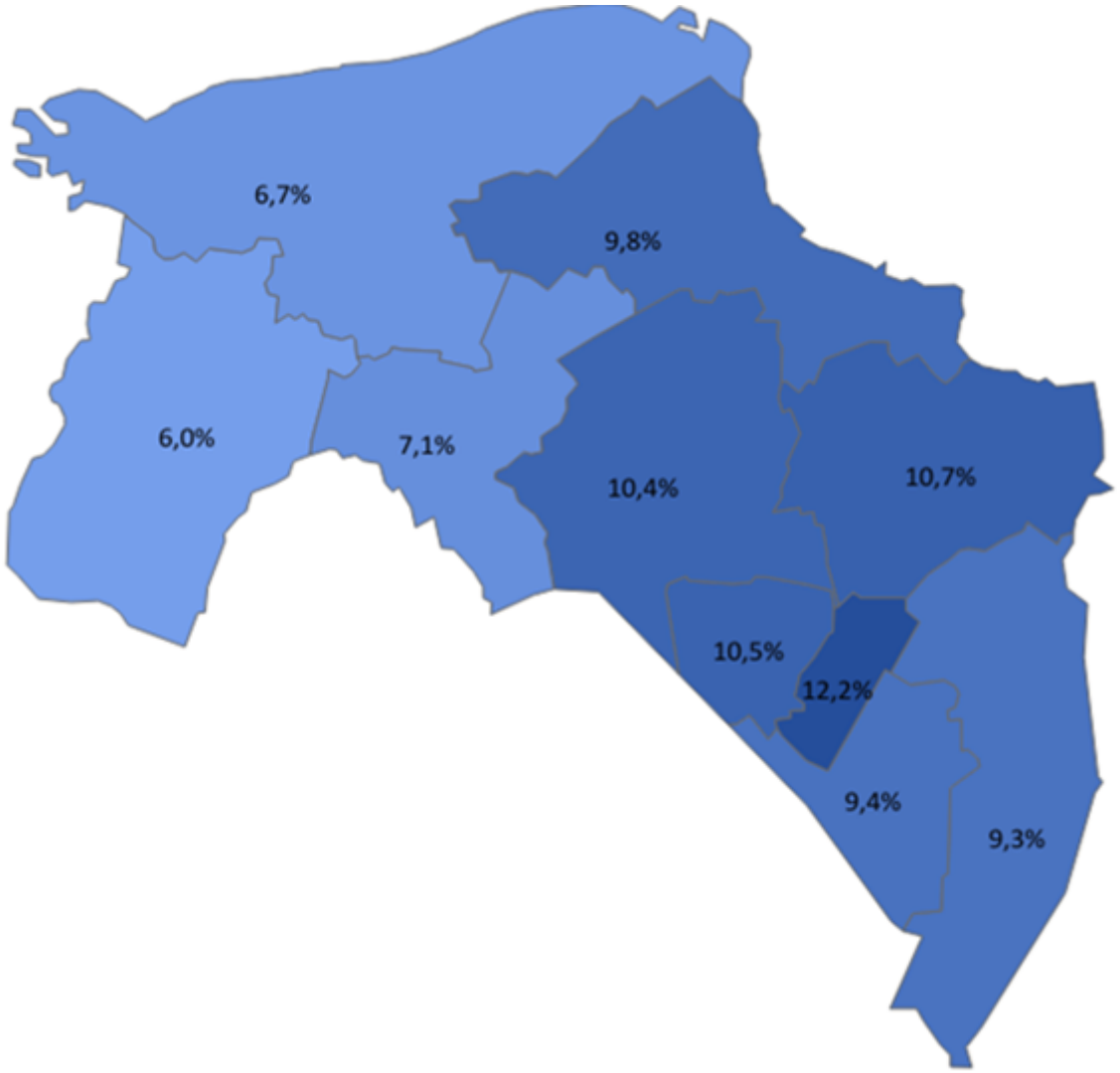
De armoedevisie en dit beleidsplan schuldhulpverlening vullen elkaar aan met als intentie om de volgende doelen te bereiken.
- Mensen met financiële hulpvragen weten de juiste ondersteuning te vinden.
- Mensen met beginnende achterstanden worden vroegtijdig gesignaleerd en krijgen zo nodig aanwijzingen richting de juiste hulp.
- Mensen met problematische schulden ontvangen hulp, wat hen meer rust en minder stress oplevert.

2. Huidige situatie en ontwikkelingen

2.1 Ontwikkeling doelgroep

Als we terugkijken naar de periode 2015 tot en met 2024, zien we dat het aantal huishoudens in Oldambt met problematische schulden, een constant beeld laat zien. Telkens bewoog het zich tussen 10 en 11%. Landelijk gezien lag het percentage telkens tussen de 7,4 en 8,6%. In 40,3%[v] van de Oldambtster huishoudens met schulden, groeien ook kinderen op.

Figuur 1 1. Bron. Sociaal Planbureau Groningen, Armoedemonitor Groningen, 2024.[vi]

Alleenstaanden en eenoudergezinnen met minderjarige kinderen hebben het hoogste risico op armoede. Zo heeft in de provincie Groningen 7,4% van de eenpersoonshuishoudens in 2022 een laag inkomen en 3,1% heeft dat langdurig. Opvallend is dat de gemeente Oldambt hier bovenuit springt; 9,7% van de eenpersoonshuishoudens heeft een laag inkomen en 5,1% heeft dit langdurig. In Nederland als geheel liggen die percentages lager, respectievelijk 6,9% en 3,2%[vii].

Een vergelijkbaar beeld zien we bij eenoudergezinnen. In de provincie Groningen had in 2022 7,7% van de eenoudergezinnen een laag inkomen, terwijl dit percentage in Nederland als geheel op 7,4% ligt. Wanneer we

de Groninger gemeenten onderling vergelijken, zien we dat de gemeente Eemsdelta het hoogste percentage eenoudergezinnen met een laag inkomen heeft (10%), terwijl de gemeente Westerkwartier het laagste percentage vertoont (5,2%). In Oldambt ligt dit percentage op 8,7%.

Los van de huishoudkenmerken zijn er ook andere groepen aanwijsbaar die in toenemende mate extra aandacht vragen als het gaat om financiële gezondheid. Zo komen de laatste tijd regelmatig de jongeren in het nieuws. Onder deze groep zijn, mede als gevolg van de coronacrisis, verschillende zorgelijke ontwikkelingen waarneembaar. Zo heeft de NVVK[viii] vastgesteld dat de schuldenproblematiek onder jongeren toeneemt. 1 Op de 5 jongeren heeft inmiddels (ernstige) betaalproblemen, zoals blijkt uit onderzoek van het NIBUD. Een andere groep die speciale aandacht verdient, zijn de nieuwkomers. Veel van hen zijn niet of onvoldoende financieel zelfredzaam, zoals eerder geconcludeerd door het Kenniscentrum Integratie en Samenleving (KIS)[ix]. Dit is wellicht ook de reden dat er in de praktijk een toename waarneembaar is in de hulpvraag die deze groep doet op de financiële vrijwilligers. En zo zijn er in de armoedevisie uit mei 2024 meer groepen gedefinieerd die onze aandacht vragen.

2.1.1 Armoedeomvang - Nieuwe armoededefinitie[x]

In oktober 2024 hebben het CBS, het SCP en het Nibud gezamenlijk een nieuwe methode gepresenteerd om armoede te meten. Tot nu toe werd armoede op vijf verschillende manieren gemeten. De nieuwe methode zorgt voor duidelijkheid en eenduidigheid. In die nieuwe methode worden de werkelijke (in plaats van gemiddelde) kosten meegenomen die mensen hebben aan wonen en energie. Huishoudens met relatief hoge woonlasten kunnen hierdoor als arm worden aangemerkt als er niet genoeg geld overblijft voor de andere noodzakelijke uitgaven. Daarnaast is gekeken of huishoudens een financiële buffer hebben. Een eigen huis wordt hierin

niet gezien als geld of vermogen, want daar kun je geen boodschappen mee doen. Als er na het betalen van de vaste lasten (wonen, energie en zorg) te weinig geld overblijft voor andere basisbehoeften, dan is een huishouden arm. Waar de armoedegrens voor een huishouden ligt, is afhankelijk van het soort huishouden. Hoe meer mensen, hoe meer er nodig is voor de minimale levensbehoeften. In het rapport van het CBS, SCP en Nibud staan voor 35 verschillende typen huishoudens welke bedragen nodig zijn om volwaardig mee te kunnen doen in de samenleving. Naast geld voor wonen, energie, verzekeringen, kleding en de dagelijkse boodschappen, gaat het ook om bijvoorbeeld een telefoon, toegang tot het internet en sociale activiteiten.

2.1.2 Schuldenproblematiek versus armoede

Volgens de nieuwe meetmethode voor armoede leefden in 2023 540.000 mensen in Nederland onder de armoedegrens. Dat is 3,1 procent van de bevolking. Als we naar Oldambt kijken, zien we dat 3,6% van de inwoners met armoede te maken heeft (ter vergelijk. Groningen-stad heeft te kampen met percentage van 5,3%)[xi]. Echter als we kijken naar schuldenproblematiek, zien we in 2024 dat Oldambt met 10,7% wel negatief afsteekt. Oftewel 10,7%[xii] van de Oldambtster huishoudens heeft geregistreerde problematische schulden (ter vergelijk. In Groningen-stad heeft 7,1% van de huishoudens te kampen met problematische schulden, landelijk 8,9%)[xiii]. Daarmee verschilt Oldambt niet veel van de andere Oost-Groninger gemeenten, maar wel met verreweg de meeste andere gemeenten in Nederland, waar het percentage inwoners met problematische schulden zich meestal bevindt binnen een bandbreedte van 4% tot 8%. Opvallend is dat de genoemde cijfers aangeven dat Oldambt voornamelijk een probleem heeft met problematische schulden, in plaats van met armoede (zie ook de onderstaande tabel). Dat werpt toch wel een ander licht op de vaak veronderstelde samenhang tussen armoede en schulden. Blijkbaar is er een aanzienlijk deel van Oldambtster huishoudens niet per sé arm, maar hebben ze toch zorgelijke schulden opgebouwd.

Armoede versus problematische Schulden in % van het aantal inwoners		
	Armoede (2023)	Schulden (2024)
Nederland	3,1	8,9
Groningen-stad	5,3	7,1
Oldambt	3,6	10,7

Tabel 1 Armoedeproblematiek afgezet tegen schuldenproblematiek

2.2 Organisatie van de schuldhulpverlening

2.2.1 Wettelijke taken

Gemeenten hebben sinds 2012 de wettelijke taak om toegankelijke en integrale schuldhulpverlening te organiseren. Zij hebben de ruimte om dit zelf in te richten. De raden leggen dit vast in het beleidsplan.

Het huidige beleidsplan loopt tot en met 31 december 2024 en is eind 2024 door de raad met een jaar verlengd. Oldambt heeft de specialistische schuldhulpverlening in het kader van de Wgs formeel ondergebracht bij de Volkskredietbank Noord Oost Groningen (VKB), een samenwerkingsverband met de gemeenten Het Hogeland, Eemsdelta, Pekela en Veendam.

Sinds 1 januari 2021 zijn gemeenten wettelijk verplicht om vroegsignalering van schulden uit te voeren. Deze taak is vastgelegd in de gewijzigde Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). Veel gemeenten, waaronder Oldambt, waren hier al vóór die tijd mee bezig. Oldambt startte in 2020 met vroegsignalering. In 2024 is de aanpak verder uitgebreid en verbeterd. Gemeenten zien vaak kansen om vroegsignalering goed te laten aansluiten bij hun eigen lokale aanpak gericht op het bestrijden van financiële problemen onder inwoners. Daarom kiezen veel gemeenten ervoor om dit zelf te organiseren, in plaats van het volledig uit te besteden aan een partij zoals een kredietbank. Ook de gemeente Oldambt houdt zelf de regie over de vroegsignalering van schulden.

2.2.2 Voorliggende voorzieningen

In lijn met de transformatie, waarbij gemeenten worden geactiveerd om in het voorliggende veld voorzieningen te activeren en daarmee escalatie te voorkomen, hebben gemeenten ieder voor zich een infrastructuur ingericht die er op gericht is om financiële problematiek te ondervangen. In het kader van voorliggende voorzieningen moeten zeker de Brugfunctionaris en de School-als-wijker genoemd worden, die op scholen laagdrempelige hulp bieden aan huishoudens. De hulp die zij bieden ligt vaak op het snijvlak van armoede en jeugdhulp. Verder zijn de vrijwilligersorganisaties die zich richten op inwoners met een financiële hulpvraag, belangrijke schakels binnen de infrastructuur die gericht is op het bestrijden van financiële zorgen bij inwoners.

2.2.3 Vrijwilligersorganisaties - STAP

Belangrijke vrijwilligersorganisaties die inwoners van Oldambt met financiële hulpvragen actief ondersteunen zijn Humanitas, het Leger des Heils en Schuldhulpmaatje. Alle drie hebben ze hun eigen ‘specialiteit.’ Samen hebben zij hun krachten gebundeld in de AVS; de Alliantie Vrijwillige Schuldhulpverlening. In samenwerking met SWO (Stichting Welzijn Oldambt), de VKB (Volkskredietbank) en de gemeente, hebben zij in 2021 het Geldloket tot stand gebracht. Thans wordt het Geldloket aangeduid als ‘STAP-loket.’ Het STAP-loket wordt bemenst door vrijwilligers. STAP verzorgt zo nodig, na aanmelding bij het loket, de toeleiding naar meer specialistische hulpverlening zoals Humanitas Thuisadministratie en Formulierenbrigade, SchuldHulpMaatje Oldambt, Leger des Heils of naar één van de STAP-partnerorganisaties met beroepskrachten als Sociaal Werk Oldambt en de Volkskredietbank. Daarnaast kunnen inwoners zich ook rechtstreeks bij genoemde organisaties aanmelden, als ze denken dat daar de juiste hulp voorhanden is.

Er is de afgelopen jaren hard gewerkt aan verbetering van de onderlinge

samenwerking. Momenteel is er sprake van een maandelijks overleg in STAP verband, waarbij ook de gemeente, SWO en de VKB aansluiten. Daarnaast is ook de vindbaarheid van de (vrijwillige) schuldhulpverlening een punt van blijvende aandacht.

Een mooi gevolg van de lokale samenwerking, is de lancering in mei 2025, van een interactieve film. Met deze film kunnen inwoners op een aantrekkelijke en laagdrempelige manier ontdekken welke hulp in Oldambt beschikbaar is, passend bij hun financiële vraag of probleem[xiv].

Figuur 2 Openingsscherm van de interactieve film van STAP. De film helpt inwoners op een laagdrempelige manier om de hulp te vinden die bij hun financiele vraag past.

2.2.4 Multi-problematiek

Naast de wetgeving die specifiek betrekking heeft op het schuldendomein, heeft de rijksoverheid ook de Wet Aanpak Meervoudige problematiek in het Sociaal domein (Wams) voorbereid. Dit wetsvoorstel legt een duidelijke verantwoordelijkheid bij gemeenten om een integrale en gecoördineerde aanpak te realiseren voor inwoners met meervoudige problematiek. Het doel van deze wet is om mensen die vallen onder de Participatiewet, de Wmo, de Jeugdwet en de Wet gemeentelijke

schuldhulpverlening, beter te ondersteunen via het principe van één gezin, één plan, één regisseur. De Wams moet er aan bijdragen dat gemeenten gegevens uit kunnen wisselen tussen verschillende domeinen, wat bijdraagt aan een samenhangende uitvoering, terwijl de uitwisseling van gegevens voldoet aan de AVG. De Wams is echter in september 2023 controversieel verklaard. Of en wanneer de wet alsnog wordt behandeld is op dit moment nog niet bekend.

De landelijke wetgeving voor betere samenwerking bij mensen met meerdere problemen tegelijk laat nog op zich wachten. Toch merken we in de praktijk dat financiële hulpvragen steeds vaker samenhangen met andere problemen. Dit maakt financiële hulpverlening soms moeilijker. Het zorgt ook voor extra druk op vrijwilligers- en professionele hulpverleners. Bovendien heeft ook de raad, middels de armoedevisie, te kennen gegeven aandacht te willen hebben voor de complexere problematiek. Daarom kiezen we er voor om nu al te zoeken naar mogelijkheden om ondersteuning te bieden bij het zoeken naar oplossingen voor problemen die naast de financiële problemen spelen.

Zo wordt anno 2025 gewerkt aan de inzet van een *sociaal raadslid*. Een dergelijk raadslid kan inwoners ondersteunen bij diverse sociaal-juridische vraagstukken die er in hun leven spelen. Dergelijke vraagstukken hebben maar al te vaak raakvlakken met financiële kwesties. De *GGZ-er in de wijk*, die vanaf april 2025 in Oldambt actief is, is een welkome aanvulling in het omgaan met inwoners die naast financiële problemen ook met psychische problematiek te kampen hebben. Het project *Kansen-voor-Kinderen* (onderdeel van ‘Generatierijkdom’), kiest door de inzet van buddy’s en het toepassen van de doorbraakmethode voor een innovatieve manier om hardnekkige en complexe problemen te forceren. De komende jaren zal blijken wat de uitwerking is van deze aanpak op huishoudens waar alles vast lijkt te zitten. Hoewel in 2025 in Oldambt dit project nog tijdelijk gefinancierd wordt vanuit NPG-gelden, ligt er vanuit Nij Begun inmiddels voor de langere termijn geld op de plank voor deze maatregel. Ook de

Brugfunctionaris en de School-als-wijker, zijn onderdeel van het programma ‘Generatierijkdom.’ Zij kunnen ook belangrijke instrumenten zijn bij het inspelen op multiproblematiek, omdat zij in het bijzonder aandacht hebben voor hulpvragen en problemen die spelen op het vlak van jeugdhulp en armoede. Net als bij Kansen-voor-kinderen, zal dit als maatregel vanuit Nij Begun, ook voor langere termijn doorgezet kunnen worden. Tenslotte wordt ingezet op de versterking van de verbinding tussen de vrijwilligersorganisaties, het STAP-loket en het Vroeg-Erop-Af-team met de Veiligheid- en zorgmedewerkers van de gemeente, alsook met de ambtenaren die zich richten op inburgering. Het doel hiervan dat hulpvragen en problemen, die zich aandienen naast financiële kwesties, opgepakt kunnen worden door professionele partijen die daarvoor bestemd zijn.

2.3 Landelijke Aanpak geldzorgen, armoede en schulden

De uitvoering van de schulddienstverlening wordt voor een groot deel beïnvloed door de landelijke aanpak, wetgeving en financiering. Op 12 juli 2022 lanceerde het kabinet de landelijke Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden. Met deze aanpak wil het kabinet ervoor zorgen dat minder mensen te maken krijgen met geldzorgen, armoede en schulden, en dat zij, wanneer ze in de knel komen, betere hulp ontvangen.

De meerjarige Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden heeft de volgende doelen.

- In 2025 moet het aantal kinderen dat opgroeit in armoede gehalveerd zijn ten opzichte van 2015.
- In 2030 moet het aantal mensen dat leeft in armoede gehalveerd zijn ten opzichte van 2015.
- In 2030 moet het aantal huishoudens met problematische schulden gehalveerd zijn ten opzichte van 2015.

Gemeenten spelen een belangrijke rol in het realiseren van deze landelijke doelstellingen.

2.3.1 Basisdienstverlening schuldhulpverlening

Een belangrijk onderdeel van de landelijke Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden is het verder versterken van de schuldhulpverlening. In juli 2024 hebben het kabinet, de VNG, de NVVK en Divosa gezamenlijk het plan ‘Basisdienstverlening Schuldhulpverlening’ gepresenteerd. Dit plan is gericht op het creëren van een toegankelijker hulpaanbod, dat in elke gemeente uit minimaal dezelfde elementen bestaat. Een bijkomend doel is om de aanzienlijke verschillen in aanpak en resultaten tussen gemeenten te verminderen. In dit beleidsplan zullen we hier verder op ingaan.

2.4 Schuldhulpverlening voor ondernemers

Ondernemers zijn een belangrijke motor van de lokale en regionale economie. Als zij in geldproblemen komen heeft dat een behoorlijke economische impact. Met de wijziging van de Wgs per 1 januari 2021, is duidelijk geworden dat een gemeente ook geacht wordt om schuldhulpverlening aan ondernemers te bieden. Schuldhulpverlening voor ondernemers heeft tot doel een minnelijke regeling tot stand te brengen voor de totale schuldenlast van de ondernemer die op grond van de Wgs in aanmerking komt voor schuldhulp. Het gaat hierbij om de ondernemer, zijnde een natuurlijk persoon die in privé aansprakelijk is voor schulden[xv].

Ook Oldambt heeft een traject ontwikkeld voor ondernemers met financiële vraagstukken. Binnen dit traject werkt 2-Solvid uit Winschoten samen met de VKB en andere financiële specialisten. Vanuit deze partijen wordt aan ondernemers de meest passende hulp geboden bij het tegengaan van financiële problemen en bij het zo mogelijk vitaliseren van de onderneming. Ook zoekt 2-Solvid zo nodig de samenwerking met lokale partners als Schuldhulpmaatje om de doelgroep goed te kunnen begeleiden. 2-Solvid heeft tevens een bijdrage geleverd aan de eerdergenoemde film (zie 2.2.3) zodat ondernemers ook via de film kunnen vernemen waar zij terechtkunnen voor passende hulp.

3. Visie, doelen en kaders

3.1 Visie op schuldhulpverlening

Zoals eerder benoemd, is het belangrijk om schuldhulpverlening integraal te laten zijn. Zeker als het gaat om een multi-problemsituaties is het cruciaal dat er, naast financiële kwesties, ook oog is voor de andere problemen. Zonder die brede blik kunnen andere problemen belemmerend werken voor de effectiviteit van de schuldhulp.

Echter integrale schuldhulpverlening is ook relevant vanuit het oogpunt van de verschillende taken die de gemeente heeft binnen het sociale domein. De gemeente heeft immers verantwoordelijkheden op het gebied van werk en inkomen, zorg, onderwijs en jeugd. Financiële zorgen kunnen een aanzienlijke belemmering vormen voor een volwaardige deelname aan de samenleving. Schuldhulpverlening is hier dus nauw mee verbonden. Daarom moet integrale schuldhulpverlening bijdragen aan het realiseren van beleidsdoelen op het gebied van armoedebestrijding, participatie, re-integratie, welzijn, zorg, openbare orde en sociale veiligheid. Andersom moet binnen al deze beleidsterreinen aandacht zijn voor verbinding en wisselwerking met de schuldhulpverlening.

3.1.1 Versterken bestaanszekerheid in Oldambt

In het Koersdocument Sociaal domein Oldambt 2023-2027 is de visie van de gemeente Oldambt op het sociaal domein samengevat.
”*De gemeente Oldambt zet meer in op preventie, positieve gezondheid, mee doen en een meer nabije oplossing van zorgvragen. We bouwen aan een brede sociale basis waar inwoners terecht kunnen zonder indicatie. We werken samen met onze inwoners en partner-organisaties. Op basis van vertrouwen en op basis van wat nodig is. Dat betekent ook dat we niet voor alle hobbels in het leven een oplossing hebben, maar er wel staan voor onze inwoners die niet zelfredzaam zijn. We werken aan duurzame oplossingen en maken in samenhang keuzes. We werken aan een welvarender graanrepubliek.”*

In mei 2024 heeft de raad haar visie op bestaanszekerheid vastgesteld. Kernpunten uit deze visie zijn.

1. Voorkomen van financiële problemen is beter dan genezen
2. Financiële problemen moeten integraal benaderd worden
3. We moeten oog hebben voor de verschillende groepen die extra vatbaar zijn voor financiële problemen

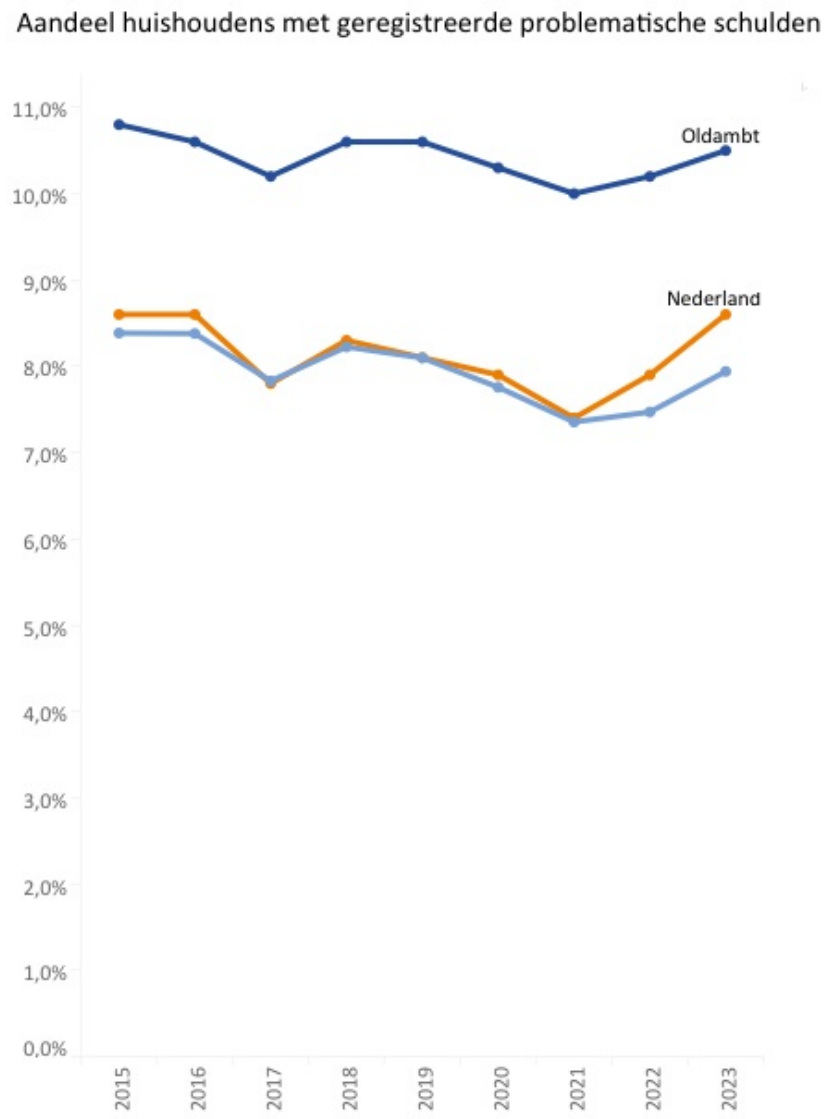
Met de huidige infrastructuur voor schuldhulpverlening binnen de gemeente Oldambt, kan er actief worden ingespeeld op de kernpunten zoals beschreven in de armoedevisie. Tevens sluiten we hiermee aan bij de, in het Koersdocument benoemde visie op het sociaal domein van Oldambt.

De infrastructuur voor schuldhulpverlening bestaat in hoofdzaak uit de vroegsignaleringsaanpak (incl. Vroeg-Erop-Af), de samenwerking binnen STAP-verband en de professionele schuldhulpverlening (VKB). De samenhang tussen deze onderdelen, alsook het versterken van het integrale karakter van de schuldhulp is een constant aandachtspunt. Ook de implementatie van de basisdienstverlening (zie 4.3) draagt bij aan een verdere optimalisatie van de effectiviteit van de schuldhulpverlening in Oldambt.

3.2 Doelen en ambities

Als hoofdambitie van ons schuldenbeleid willen we het volgende vaststellen;

‘We sluiten aan bij de doelstelling van de landelijke aanpak geldzorgen, armoede & schulden en zetten in op halvering van het aantal huishoudens met problematische schulden in 2030 ten opzichte van 2015.’

Figuur 3 Ontwikkeling schuldenproblematiek vanaf 2015 in Oldambt, Groningen (prov) en Nederland in % (bron. Sociaal Planbureau Groningen)[xvi].

Op basis van de eerder genoemde armoedevisie, hebben we de volgende drie hoofdlijnen om bovenstaande ambitie te realiseren.

1. We zetten krachtig in op vroegsignalering.
2. We benaderen financiële hulpvragen waar mogelijk en wenselijk vanuit integraal perspectief.
3. We hebben oog voor de verschillende groepen die extra vatbaar zijn voor financiële problemen.

3.3 Kaders voor schuldhulpverlening

Daarnaast willen wij onderstaande essentiële uitgangspunten benoemen als kaders voor onze strijd tegen schuldenproblematiek.

1) Wij vinden de regie op de uitvoering van schuldhulpverlening een taak van de gemeente.

2) Zoals ook aangegeven in het coalitieakkoord ‘Zaaien en Oogsten – iedereen doet er toe, iedereen doet mee!’ staat het welzijn en het welbevinden van onze inwoners voorop. Daarom hechten wij waarde aan alles wat bijdraagt aan de ‘positieve gezondheid’ van onze inwoners, waaronder ook schuldhulpverlening.

3) Vrijwilligers (die inwoners met geldzorgen ondersteunen) vervullen een belangrijke rol (zie ook het coalitieakkoord). Dit wordt door ons zeer gewaardeerd. Vrijwilligers nemen de specialistische schuldhulpverlening niet over maar spelen een aanvullende, zo mogelijk voorliggende rol. Verder vragen wij van vrijwilligers dat zij de visie van de gemeente, zoals verwoord in dit plan, onderschrijven.

4) Wij hechten grote waarde aan een nabije, overzichtelijke en laagdrempelige toegang voor de alle vragen en zorgen rondom geldzaken. het STAP-loket. Binnen het STAP-loket werken verschillende vrijwilligersorganisaties (verenigd in de AVS) en professionele organisaties samen op het gebied van armoede- en schuldenproblematiek.

5) Wij koesteren initiatieven vanuit de samenleving om inwoners met geldzorgen te ondersteunen

6) De toegang tot schuldhulpverlening is beschikbaar voor alle inwoners vanaf 18 jaar die (dreigende) financiële problemen ervaren. Er wordt geen inkomensgrens gehanteerd en in principe worden er geen doelgroepen uitgesloten. Uitsluiting kan alleen plaatsvinden in gevallen van recidive of fraude, conform de wet. Elke situatie wordt individueel beoordeeld om te bepalen of hernieuwde toegang tot de schuldhulpverlening zinvol of noodzakelijk is. Preventieve activiteiten kunnen zich ook richten op jongeren onder de 18 jaar.

7) De VKB is in hoofdzaak een 2^{e}-lijnsorganisatie voor curatieve trajecten, budgetbeheer, budgetcoaching en beschermingsbewind. Als

duidelijk is dat er sprake is van problematische schulden of een crisissituatie, is de VKB een 1e-lijnsorganisatie.

8) Om problematische schulden op te lossen, maakt de VKB gebruik van maatwerk in die zin dat de meest passende schuldregeling wordt ingezet. Hierbij wordt de sociaal-maatschappelijke situatie van de betrokkene in bredere context beschouwd en worden ook de belangen van de schuldeisers niet over het hoofd gezien.

9) Wij informeren (in algemene zin) inwoners zo effectief mogelijk over zaken die raken aan schuldhulpverlening en armoedebestrijding. Wij spannen ons in om de informatie zo goed mogelijk bij de doelgroep(en) te doen landen. Daar waar nodig, communiceren wij die informatie ook met partijen die in nauwe verbinding staan met doelgroepen. Te denken valt hierbij aan bijvoorbeeld beschermingsbewindvoerders, ouderenorganisaties of ambulante begeleiders van mensen met een beperking.

10) Binnen alle beleidsterreinen van Oldambt is aandacht voor raakvlakken met schulden- en armoedeproblematiek en in het bijzonder voor het voorkomen daarvan.

4. Maatregelen

De afgelopen tijd heeft de gemeente er al fors op ingezet om te komen tot een stevige en robuuste aanpak die bijdraagt aan de doelstelling om het aantal huishoudens met problematische schulden te halveren. Voor een deel gaat het om de inzet van nieuwe initiatieven. Deels ook om versterking van reeds bestaande activiteiten en interventies.

De ingezette lijn is er primair op gericht om inwoners met een al dan niet latente financiële hulpvraag ondersteuning te bieden, dan wel te activeren om hulp te zoeken. Wij zetten deze lijn door, door te zoeken naar mogelijkheden om nog meer inwoners te bereiken. Verder zetten we in op het versterken van de integraliteit rondom schuldenproblematiek. Dat betekent enerzijds dat alle mogelijke verbindingen en samenwerkingen rondom complexe problematiek aangehaald en versterkt worden. Anderzijds moet binnen alle andere beleidsterreinen aandacht zijn voor eventuele verbinding en wisselwerking met de schuldhulpverlening. Dit alles moet primair gericht zijn op het voorkomen van schulden en in het bijzonder beschermen van meer kwetsbare groepen tegen financiële problemen.

4.1. Maatregelen om schulden te voorkomen.

Voorkomen is beter dan genezen. Preventie is voorkomen dat er financiële problemen ontstaan door van tevoren in actie te komen. Dat begint met het beschikbaar zijn voor inwoners die vragen en zorgen over geld hebben. Daarom is er in Oldambt een centraal loket voor financiële hulpvragen. het STAP-loket. Dit loket is primair bedoeld als voorportaal voor inwoners met geldzorgen. STAP Oldambt is laagdrempelig en verwijst inwoners na triage, effectief door naar de juiste hulpverlenende organisatie/instantie, zoals Schuldhulpmaatje, het Leger des Heils, Humanitas of de VKB.

Het STAP-loket is in een paar jaar tijd een begrip geworden in de gemeente. STAP Oldambt is opgestart in 2021. In dit jaar zijn er door de

vrijwilligers 36 dossiers geregistreerd. In de daaropvolgende jaren is het aantal geregistreerde dossiers flink toegenomen.

Het STAP loket is een waardevolle voorziening, maar daarnaast vinden we het ook belangrijk dat inwoners zo snel mogelijk, dus zonder onnodige tussenstappen, bij de juiste hulp komt. Dus naar het STAP-loket, als je niet weet waar je naar toe moet met je geldzorgen. Maar loop je bijvoorbeeld vast in het invullen van je aanvraagformulier voor een uitkering, schroom dan niet om direct naar de Humanitas Formulierenbrigade toe te gaan. Het staat een ieder dan ook vrij om direct contact op te nemen met Humanitas of Schuldhulpmaatje, als helder is dat de hulpvrager daar het beste geholpen kan worden. Ze hebben immers allen hun eigen specialiteiten.

4.2. Maatregelen om schulden zo vroeg mogelijk te signaleren

De ontstaansgrond van schuldenproblematiek, is zeer divers. De oorsprong van schulden kan gelegen zijn in een verandering in het leven (life event) zoals werkloosheid of scheiding. Maar ook het onvermogen om ‘verstandig’ met geld om te gaan als gevolg van intrinsieke factoren (verstandelijke beperking, psychische aandoening) of als gevolg van meer gedragsmatige zaken (zoals verslavingsproblematiek) kunnen belangrijke triggers voor schulden zijn.

Vroegsignalering van schulden is sinds 2021 een wettelijke taak voor gemeenten. Vroegsignalering krijgt vorm doordat de gemeente signalen over bepaalde betalingsachterstanden ontvangt. Op grond van het Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening zijn vier signalen aangewezen die het college mag ontvangen om uit eigen beweging advies en/of hulp aan te bieden. Het gaat om de volgende signalen.

1. Achterstand betalen huur;
2. Achterstand betalen drinkwater;
3. Achterstand betalen zorgverzekering;
4. Achterstand betalen energie.

De vroegsignaleringsaanpak zoals Oldambt die uitvoert, is een ideale manier om in een zo vroeg mogelijk stadium in beeld te brengen wanneer inwoners betalingsachterstanden aan het opbouwen zijn. Doordat je er zo vroeg bij bent, kunnen wellicht problematische schulden worden voorkomen. De Oldambtster vroegsignaleringsaanpak, biedt in combinatie met het Vroeg-Erop-Af team overigens nog voldoende mogelijkheden tot een verdere doorontwikkeling zodat de doelgroep nog effectiever en integraler benaderd kan wordt.

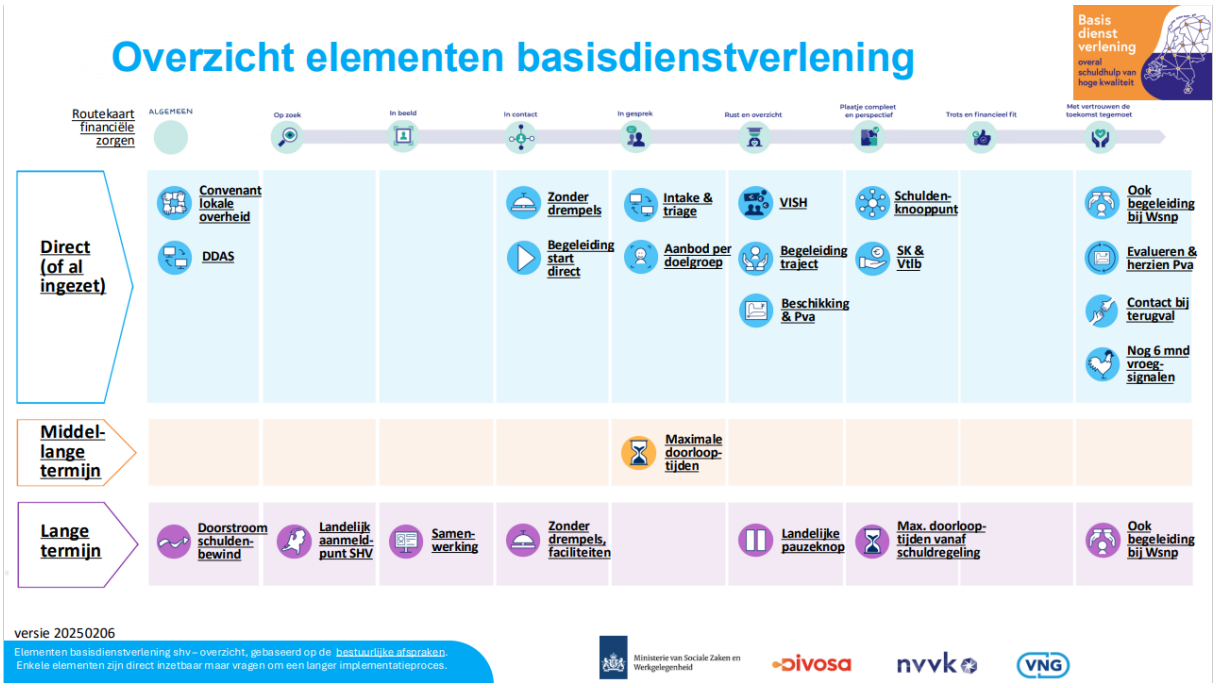
Wij gaan onze huidige aanpak vroegsignalering dan ook versterken met het oog op integraliteit. Ook gaan we de aanpak bestendigen, zodat de werkwijze en de wijze van samenwerken voor een ieder helder is en vastligt voor de toekomst. Daar waar (wettelijk) mogelijk gaan we het aantal signaalpartners uitbreiden. Ook gaan we zoeken naar mogelijkheden om de inzet van het Vroeg-Erop-Af team uit te breiden, wellicht ook naar inwoners die de fase van ‘vroegsignalering’ voorbij zijn maar klaarblijkelijk nog geen hulp hebben.

4.3. Maatregelen om de kwaliteit van de schuldhulp effectiever te maken

Het plan 'Basisdienstverlening Schuldhulpverlening' dat in juli 2024 werd gepresenteerd door het kabinet, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Nederlandse Vereniging van Volkskrediet (NVVK), en Divosa, heeft als doel om de schuldhulpverlening in Nederland te verbeteren. Het idee is om een meer toegankelijk en uniform hulpaanbod te bieden, zodat iedere gemeente over dezelfde basisvoorzieningen beschikt. Dit plan is bedoeld om te zorgen dat inwoners die in financiële problemen verkeren, sneller en effectiever geholpen worden.

De basisdienstverlening moet zorgen voor een gelijkwaardig aanbod in alle gemeenten, met als doel dat iedereen toegang heeft tot schuldhulp die voldoet aan bepaalde minimale eisen. Het plan is bedoeld om te

zorgen voor meer rechtvaardigheid en toegankelijkheid in de schuldhulpverlening, ongeacht waar iemand woont in Nederland. Daarbij is binnen de basisdienstverlening ook nadrukkelijk aandacht voor begeleiding tijdens de hulp en voor nazorg nadat de hulpverlening is afgerond.

De verschillende elementen van de basisdienstverlening worden ondersteund met landelijke formats en handreikingen. In de komende tijd gaan we verschillende elementen van deze basisdienstverlening gefaseerd invoeren. Ook in VKB-verband wordt beschouwd welke aanpassingen nodig zijn om te voldoen aan hetgeen beoogd wordt vanuit de basisdienstverlening.

5. Financieel kader

Zoals gezegd werd in 2021 de Wgs aangepast, doordat vroegsignalering als wettelijke taak aan het takenpakket van gemeenten werd toegevoegd. Er zijn toen echter geen extra structurele middelen ter beschikking gesteld. Gemeenten hebben de regie zelf in handen. Zij kunnen zelf prioriteiten stellen en kiezen hoe zij de schuldhulpverlening willen organiseren en hoeveel financiële middelen voor schuldhulpverlening worden ingezet.

In Oldambt is in 2025 voor schuldhulpverlening een bedrag van €1.621.876,00[xvii] gereserveerd in de begroting, waarvan €1.204.500,00 bestemd is voor de uitvoering van de schuldhulpverlening bij de VKB. Voor de vroegsignalering van schulden is een budget van €247.376 opgenomen in de gemeentelijke begroting. Daarnaast €25.000 voor het STAP-loket en €80.000 voor schuldhulpverlening voor ondernemers. Tot slot is er €65.000 opgenomen voor een Sociaal Juridisch raadslid die de doelgroep ook op sociaal juridisch vlak kan ondersteunen en derhalve de integrale kwaliteit van onze schuldhulpverlening versterkt.

Om onze hoofdambitie (zie 3.2) te behalen, oftewel het aantal huishoudens met problematische schulden te doen dalen naar 5,5%, is een sterke infrastructuur nodig die gericht is op het bestrijden van armoede- en schuldenproblematiek. De afgelopen tijd, met name in 2024, is hiervoor een mooie basis gelegd. Zo is de Vroegsignaleringsaanpak versterkt, het het Vroeg-Erop-Af team actief geworden, de samenwerking binnen STAP-verband geïntensiveerd en zijn diverse complementaire interventies van start gegaan.

5.1 Jaarlijks uitvoeringsplan

Al doende leren we en zullen wellicht inzichten ontstaan hoe de verschillende interventies nog effectiever gemaakt kunnen worden. De meeste interventies zijn echter nog te ‘vers’ om daar nu al concreet iets over te zeggen. Middels een jaarlijks uitvoeringsplan zullen we de raad informeren over ontwikkelingen en over eventuele financiële

consequenties van doorontwikkelingen.

6. Kernpunten

Graag zetten we (onder verwijzing naar de juiste paragraaf) de belangrijkste punten uit dit beleidsplan nog even beknopt op een rij.

Hoofdlijnen vanuit armoedevisie (3.2)

We nemen vanuit de armoedevisie mee, dat we krachtig willen blijven inzetten op het vroegtijdig signaleren van betalingsachterstanden in de vaste lasten, dat financiële problemen daar waar wenselijk integraal willen benaderen en dat we stilstaan bij de wensen- en behoeftes van verschillende groepen inwoners die, meer dan anderen, vatbaar zijn voor financiële problemen.

Armoedevisie vs Beleidsplan Schuldhulpverlening (1.2)

De armoedevisie uit 2024 en dit beleidsplan vullen elkaar aan met de intentie dat inwoners weten welke hulp beschikbaar is in Oldambt, betalingsachterstanden van inwoners vroegtijdig worden opgemerkt en inwoners met schulden de hulp krijgen die nodig is.

Armoede vs. Schulden (2.1.1)

Het probleem in Oldambt is niet zozeer dat er meer mensen in armoede leven (uitgaande van de in 2024 vastgestelde armoededefinitie) als wel dat er aanzienlijk meer mensen problematische schulden hebben.

Hoofdambitie schuldenbeleid (3.2)

'We sluiten aan bij de doelstelling van de landelijke aanpak geldzorgen, armoede & schulden en zetten in op halvering van het aantal huishoudens met problematische schulden in 2030 ten opzichte van 2015.'

Kaders (3.2) voor schuldhulpverlening

1) Regie op schuldhulpverlening is een taak van gemeente.
2) Iedereen doet er toe.

3) Vrijwilligers die zich inzetten voor inwoners met een financiële vraag, zijn erg belangrijk.
4) Een laagdrempelige toegang (STAP) naar hulp bij vragen over geldzaken, is belangrijk.
5) Inwonersinitiatieven gericht op armoedebestrijding, worden gekoesterd.
6) De VKB is in hoofdzaak een 2e-lijnsorganisatie voor curatieve trajecten.
7) Toegang tot schuldhulpverlening is beschikbaar voor alle inwoners vanaf 18 jaar die financiële problemen ervaren.
8) Om problematische schulden op te lossen, maakt de VKB gebruik van maatwerk.
9) Oldambt communiceert effectief en doelgroepgericht over zaken die raken aan armoede en schuldhulpverlening.
10) Binnen alle beleidsterreinen van Oldambt is aandacht voor raakvlakken met schulden- en armoedeproblematiek.

[i] RIVM - https://buurtatlas.vzinfo.nl/#moeite_met_rondkomen
[ii] https://dashboards.cbs.nl/v5/SchuldenproblematiekInBeeld/
[iii] https://dashboards.cbs.nl/v5/SchuldenproblematiekInBeeld/
[iv] https://mijnpositievegezondheid.nl/
[v] https://sociaalplanbureaugroningen.nl/armoede/schuldenproblematiek/
(achtergrondkenmerken van huishoudens met schulden, aantal kinderen in huishouden)
[vi] https://sociaalplanbureaugroningen.nl/armoede/schuldenproblematiek
[vii] https://sociaalplanbureaugroningen.nl/armoede/schuldenproblematiek
[viii] https://www.nvvk.nl/schuldhulp-jongeren
[ix] https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2018-12/Financiele-kwetsbaarheid-nieuwkomers.pdf
[x] https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/42/nieuwe-meetmethode-cbs-scp-en-nibud-brengt-armoede-scherper-in-beeld
[xi] https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/42/nieuwe-armoedemeting-540-duizend-mensen-arm-in-2023
[xii] CBS, *Schuldenproblematiek in beeld.* Stand per januari 2024.
https://dashboards.cbs.nl/v5/SchuldenproblematiekInBeeld/
[xiii] https://dashboards.cbs.nl/v5/SchuldenproblematiekInBeeld/
[xiv] https://www.stapoldambt.nl/
[xv] file:///H:/Downloads/20240628%20NVVK-module-13-SHVO-PRINT%20(1).pdf
[xvi] https://sociaalplanbureaugroningen.nl/armoede/schuldenproblematiek/
[xvii] Begroting 2025, mei 2025.